

STOCKHOLM

STOCKHOLMSVÄDRET I DAG

Morgon
+19°CMiddag
+23°CKväll
+21°C

Ätstörningsklinik ger hopp även till överviktiga

Övervikt och ätstörningar ökar till enorma kostnader för samhället varje år.

– Lidandet är stort för den drabbade, säger Cecilia Bergh, läkare och vd för ätstörningskliniken Mando vid Karolinska i Huddinge, som nu öppnar landets första avdelning för överviktiga och feta.

SOMMAR OCH BADTIDER betyder för många frustration och nya försök att snabbt gå ner i vikt. Resultatet blir oftast inte det önskade, menar läkarna och dietisterna på ätstörningskliniken Mando. De flesta överviktiga som bantar ger upp för att det är för jobbigt. Resultatet blir i stället det motsatta.

Det finns bara ett sätt att nå en frisk vikt i förhållande till ålder och längd, menar Cecilia Bergh, och det är att lära sig äta rätt. Alltså inte bara rätt mat, utan rätt mängd mat i rätt hastighet.

– Hittills har vi goda forskningsresultat när det gäller bulimiker och anorektiker, som många uppfattar som kroniker. Men våra forskningsresultat visar att dessa unga flickor blir helt friska. Nu har vi testat våra metoder på överviktiga och feta, och resultaten har inte låtit vänta på sig, säger Cecilia Bergh.

DET FINNS INTE längre något stöd för påståendet "en gång anorektiker alltid anorektiker", menar hon.

– Inte heller för "en gång fet alltid fet". Det destruktiva mönstret går att bryta. Man måste hitta ett normaliserat ätbeteende. Och vi har funnit metoden och enkla hjälpmedel.

Per Södersten, professor vid sektionen för tillämpad neuroendokrinologi vid Karolinska institutet i Huddinge och chef för forskning och utveckling på AB Mando, jobbar också hårt med att avstigmatisera ätstörnings-sjukdomarna.

– Det är inget att skämmas för, varken för patienten eller för dennes familj. Traditionellt hävdar man att orsaken till ätstörningarna är relationerna i familjen eller mental sjukdom. De psykiska problemen är i stället resultatet av ett stort och oregelbundet ätande, understryker han.

NÄR FLICKORNA väl lär sig äta försvinner oftast också de psykiska problemen. Linnea Eriksson, 17, från Åkersberga är ett gott exempel på detta, menar han.

– Det var skolsköterskan som rådde mig att ta kontakt med Mando. Det var tur, för jag mådde verkligen dåligt och bara åt och kräktes. Nu har jag lärt mig äta. Till och med mina föräldrar börjar äta i samma takt som jag, berättar hon.

Linnea Eriksson började utveckla ett bulimiskt beteende för

drygt ett år sedan. Nu, efter fem månader, börjar hon känna sig riktigt bra.

– Men det återstår ett halvår för att jag ska bli helt frisk, säger hon.

På kliniken använder man inte psykoterapi och som regel inte heller psykofarmaka.

– Vi talar så lite som möjligt om hur ätstörningen började eftersom ju mer man talar om det, desto mer cementeras sjukdomen, menar Cecilia Bergh.

DE ANDRA inskrivna flickorna (och en pojke) följer ett strikt program som var och en har skrivit tillsammans med sin personliga behandlare. 30 procent av dem har först lagts in på slutenvård. Sedan övergår man till dagvård, ibland också tillsammans med anhöriga.

På kliniken finns matsal, kök, aktivitetsrum och vilrum. Mat serveras fyra, ibland fem, gånger om dagen. Alla träffar en läkare eller sjuksköterska minst en gång i veckan. Frisörer och make-upartister kommer också dit en gång i månaden eftersom de flesta av flickorna upplever sig själva som väldigt fula.

– Vi som vill eller behöver får skolundervisning av kliniken egen lärare. Jag har inte behövt missa något i skolan, säger Linnea Eriksson. Dessutom får vi undervisning i näringslära, hur kroppen påverkas av svält och hetsätning och de sociala konsekvenserna av sjukdomen.

– LANDSTINGET har ökat vårt avtal lite varje år, men det räcker ändå inte. Vi har räknat ut att vi skulle behöva ytterligare 9 miljoner, totalt 44 miljoner, för att klara av alla som står i kö. För närvarande är väntetiden omkring ett år, säger Stefan Ylikangas, som håller i de ekonomiska beräkningarna.

– I mars hade 452 patienter blivit friska av behandling på kliniken. Det betyder 1,8 miljarder kronor i besparing för samhället, berättar han.

Den 21 maj stod 101 patienter i kö till Mando för att få behandling för ätstörningsproblem, vilket är en kraftig ökning sedan december 2006.

– Ökningen har skett trots att intaget av nya patienter nästan har fördubblats under år 2007 och början av detta år.

– Mandometern är jättebra och jag behöver inte vara rädd för att gå upp för mycket i vikt, säger Linnea Eriksson, 17, och visar den lilla datorn. Cecilia Bergh, t v, är läkare och vd för ätstörningskliniken Mando vid Karolinska i Huddinge.

FOTO: LARS EPSTEIN

GUIDE

Apparat håller koll på mättnad och äthastighet

Företaget Mando startades av medicine doktor Cecilia Bergh och professor Per Södersten. Det finns två Mandometerkliniker, en på Huddinge och en på Danderyds sjukhus. Mando betyder "jag äter" på latin. **Mandometern** är en apparat som består av en väg kopplad till en dator. På vägen ställer patienten sin tallrik och lägger sedan mat på. Datorn registrerar tallrikens viktminskning under måltidens

gång. Med jämna mellanrum visas en skala över mättnad i datorns display och patienten ombeds visa på en skala hur mätt hon känner sig. Under måltiden visar datorn en kurva över mättnadsutvecklingen och över äthastigheten.

Den största patientgrupp som vårdas på klinikerna kommer från Stockholms läns landsting. Man tar även emot patienter från andra landsting och från utlandet.

År 2000–2003 hade man 40 patienter per år. 2004–2006 60/år och från 2007 till nu omkring 140/år. **På kliniken i Huddinge** kan de sjukaste patienterna läggas in för heldygnsvård.

Ätstörningar är ett samlingsnamn för sjukdomar förknippade med ätandet. Tre diagnoser ställs: anorexia nervosa, bulimia nervosa eller ednos (ätstörning utan närmare specifikation).

AWIWA KELLER

awiwa.keller@dn.se 08-738 17 13